

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“ Miercurea, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Hațegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“, „Lugoșana“, „Luceafărul“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“, „Patria“, „Plugarul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșanu“, „Selăgeana“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“, „Timișana“, „Ulpiana“, „Victoria“, „Vlădeasa“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 20—, pe 1/2 an K 10—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul III.

Sibiu, 5 Octobrie 1901.

Nr. 39.

Asociațiunile.

Am arătat în articolul sub titlul: „Factorii progresului nostru economic“ din Nr. 38 al „Rev. Econ.“ că noi Românii din Ardeal și Ungaria suntem avertizați în cele economice aproape exclusiv numai la puterile noastre, că atât statul, cât și biserica au influențat și influențează prea puțin progresul nostru economic, și că un progres real, temeinic și durabil putem spera numai dela întrunirea forțelor reslețe ce residă în poporul nostru. Aceste forțe trebuie adunate și sistemizate într-o mare mașinărie cu sute și mii de părți principale și laterale, toate îndreptate într-o direcție hotărâtă și spre un scop bine precizat.

Unele părți ale acestei mari mașinării sunt deja construite și ele operează cu destul succes în direcția ce li s'a indicat.

Ce sunt oare cele vr'o 90 de institute financiare ale noastre? Nu formează ele o parte a mașinării dela care așteptăm într'un viitor nu prea îndepărtat realizarea progresului nostru economic pe toate terrenele și în toate direcțiunile? De sigur așa este. Și cui datorim noi unirea forțelor pe terenul financiar? De sigur numai inițiativei private. Nici statul nici biserica nu 'și pot ascrie direct vre-un merit.

Începuturi mai puțin pronunțate de unirea forțelor într-o direcție sau într'alta vedem și în alte privințe.

Cele 2 reuniuni române agricole din comitatele Sibiu și Hunedoara nu sunt altă decât iarăși unirea forțelor, purceasă din inițiativă privată într-o direcție bine precisată: de a ridica prin cele mai raționale mijloace agricultura poporului nostru. Pentru adunarea și închegarea forțelor reslețe în scopul înființării de reuniuni agricole se mai sbat și frământă și frunțașii din alte câteva centre românești, ca la Brașov, Blaj, Năsăud, ș. a. Și sperăm, că nu va trece mult până să vedem realizându-se și acolo și în alte părți asemenea asociațiuni menite a ridica poporul nostru la adevărată bunăstare cu ajutorul economiei raționale.

Din inițiativa privată și din dragostea de a aduce jertfe pe altarul progresului nostru economic s'au înființat și cele câteva reuniuni de meseriași și sociali, cari din an în an se înmulțesc punându-se în același timp pe base tot mai solide, și astfel lucrând tot mai cu spor la ridicarea clasei meseriașilor noștri.

Din inițiativa privată s'au unit forțele noastre reslețe pentru înființarea câtorva reuniuni de inmor-

mentare, cari fac și ele servicii foarte prețioase poporului nostru ce participă la susținerea lor.

Tot din inițiativa privată s'au înființat și societățile noastre de consum, singura instituțiune cu caracter economic, care până acum nu a isbutit să se susțină de o potrivă de bine cu celelalte asociațiuni economice.

Magazinele de bucate de asemenea au dat roade foarte frumoase pretutindenea unde ele au fost înființate. Nu mai puțin micile societăți comunale pentru asigurarea vitelor, societățile de cumpătare, tovărășile agricole ș. a.

Mână în mână cu societățile de caracter în primul rind economic a început să facă prețioase servicii și Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român — asociațiune de altfel cu menire mai multilaterală. — Prin prelegerile și disertațiunile economice ținute cu ocaziunea adunărilor cercuale ale despărțemintelor, prin premiile și ajutoarele ce distribuie diferitele despărțeminte și prin scrierile economice ce comitetul Asociațiunii cât și despărțemintele au început să publice, Asociațiunea face din an în an tot mai mari servicii progresului nostru economic. Asociațiunea națională aradană de asemenea își dă silința de a organiza forțele noastre reslețe și de a influența progresul nostru economic în cercul ei de activitate.

Tovărășe neobosite și de mare preț ale reuniunilor economice amintite sunt, fără îndoială, cele câteva Reuniuni de femei, cari stăruie și ele cu tot înadinsul pentru unirea forțelor noastre în general și în parte pentru realizarea progresului economic prin încurajarea industriei de casă, prin susținerea și ajutorarea școalelor de fete, etc.

Atâta numai că înființarea Asociațiunilor de tot felul, excepționând pe aceea a institutelor financiare, se face prea cu incetul, și în multe Asociațiuni, ce le avem deja nu se lucră cu destul spor.

Se poate obiecționa și de fapt se și obiecționează, că nu avem oameni, cari să iee inițiativa și să conducă cu pricepere și desinteresare cutare și cutare asociațiune, că apucându-ne deodată de prea multe, vom isprăvi puține, etc.

Și este ceva adevăr în obiecțiunile de cari amintim.

Nu se poate tăgădui, că doar nu ne-ar lipsi în mare parte, ș. e., specialistii, cari să iee în mână cu destulă pricepere înființarea și mai ales conducerea reuniunilor și tovărășiilor agricole, etc. Dar, în schimb, avem în fiecare comună câte un preot și câte un învățător, adesea și un notar și un proprietar român mai bine situat și inteligent, cari toți se ocupă și cu agricultura, și în al căror interes e ca să poarte o

economie rațională. Acestia stăruind pentru promovarea situațiunii lor economice, pot cu o cale, și fără multe greutateți să stăruie și pentru progresul economic al consătenilor lor. Prin înființarea tovărășiei agricole în comună numiții fruntași ar ajunge densesii în locul prim la întrebuițarea *mașinilor agricole* de tot felul; și prin aceste la ameliorarea agriculturii și tuturor împregiurărilor economice. Poporul din comună de asemenea ar progresa în bunăstare și ar pute să presteze mai mult pentru preotul, învățătorul și notarul seu.

Dar nu e, poate, preot, învățător și notar, care să nu scie prăsi, nobilita și îngrijă pomi; și dacă totuși s'ar afla și de aceștia, ușor ar pute să-și însușească cunoștințele de lipsă. Ați avem ziare și *reviste* și avem *cărți economice* fel și fel. An de an se țin *cursuri economice* de pomărit, de vierit, de stupărit, de lăptărit, din industria agricolă, ș. a. Numai voe să fie ori-cine își poate câștiga cunoștințele și dexteritățile trebuincioase.

Obiecțiunile în ce privesc lipsa persoanelor, cari să iee inițiativa și să conducă diferitele asociațiuni, nu sunt întemeiate.

Timpul trebuincios încă nu le lipsese, îndeosebi preoților și învățătorilor, și nu le lipsese mai cu samă în decursul iernii, când atatea instituțiuni bune s'ar pute pune la cale.

Dar nu lipsesc nici mijloacele trebuincioase. Capacitatea și luminată asupra asociațiunilor folositoare, populațiunea celei mai sărace comune va pute să presteze mijloacele ce neapărat se cer pentru înființarea și susținerea cutărei asociațiuni. Sunt foarte multe cheltuele de prisos, cari s'ar pute întrebuița spre scopuri a avea bune și folositoare. Și apoi cine contribuie pentru cutare și cutare asociațiune cu caracter economic contribuie pentru sine însuși, pentru că astfel de asociațiuni se fac în locul prim pentru îmbunătățirea sortii membrilor săi.

Apoi astăzi nime nu se mai poate scusa cu frasa deja stereotipă: „*nu scim și nu putem*“. Cine n'ar scî toate amănuntele necesare la înființarea cutărei și cutărei asociațiuni are unde să se adreseze pentru lămuriri. Iar cei-ce se scuză cu „*nu putem*“, n'au decât să privească în dreapta și în stânga la frații lor cari au voit și au putut, și să privească la compatrioții de alte limbi, cari au înființat din inițiativa privată asociațiuni de tot felul înzecit și însutit mai multe decât noi, pe lângă că sunt ajutați cu toată căldura și de puterea statului. S.

Importanța valutei nouă.

Valuta nouă și devisele.

☉ Nu există o a doua măsură legislativă, care să poată produce o revoluțiune mai colosală pe terenul economic, ca și schimbarea sistemului monetar.

„Statul fixează, amăsurat vederilor sale economice, că anume ce metal să servească de basă valutară, și îi stă în putere de a revoca sau transforma aceste dispozițiuni, îndată ce acest metal nu mai posedă în măsură parțială sau completă însușirile ce trebuie să le aibă un surogat de bani“.

Când un ancheta valutară la anul 1892, un membru al acesteia a dezvoltat în mod de tot nimerit principiile de cari trebuie să fie condusă legislatura, când se face tranzițiunea la un alt metal de monetă. „Schimbarea sistemului valutar are de imediată urmare aceea, că un metal, care înainte de această schimbare,

prin transformarea (monetizarea) lui în monetăriile statului a luat formă de bani și prin aceasta a obținut puterea de plată legală. — își perde sau este deposedat de această putere de plată legală în total sau în parte; iar un alt metal prin metamorfosarea lui în monetărie ia forma de bani și astfel pe baza regulamentelor de stat primesc puterea de plată legală, ce mai înainte n'a avut-o. Prin urmare acuma, când un mijloc de plată și măsurător de valoare legal se înlocuiește cu un altul, se naște necesitatea de a fixa proporțiunea după care va fi de a se primi mijlocul nou de plată, acolo unde până acuma trebuia să se primească banii vechi.

Din aceste considerante rezultă, că statul, trecând la o valută nouă, ce este drept, crează și fixează relațiunea banilor vechi față de cei noi, dar prin acțiunea sa legislativă nu-i poate da naștere, fiindcă relațiunea aceasta a existat și înainte de crearea acestei legi“.

Prin urmare principiul de a se menține continuitatea prețului de bani la fixarea relațiunii, adică a raportului față de unitatea monetară veche și de cea nouă, nu este permis să se treacă cu vederea.

Pe chestia aceasta se născuseră două partide de diferite păreri. Și anume o partidă era condusă de ideea, că pentru fixarea relațiunii va trebui să se ia numai cursul de Ți al aceluia metal de monetă, care va avea să servească în viitor pentru scopul de monetizare, iar cealaltă doria fixarea pe calea calculului mediu ce rezultă din prețurile metalului în decursul mai multor ani, motivând-o cu aceea, că cursul Țilnic este în mică măsură influențat prin eventualele cereri sau oferte mărite cu intențiunea de speculă.

Tot pe timpul acela se foloseau terminii:

„Relațiune urcată — fiorin ușor“.

„Relațiune mică — fiorin greu“.

Sub terminul „relațiune urcată“ se înțelegea stabilirea unei proporțiuni după care metalul nobil respectiv (cu considerațiune la timpul acela de tranzițiune la valuta nouă) sau aurul este superior în preț față de mijlocul de plată de până atunci, iar sub relațiune redusă sau mică înțelegea contrarul.

Dacă legea ar fi dispus, ca dintr'un chilogram aur să se bată 165 piese de câte 20 coroane, în loc de 164, atunci acea piesă de 20 coroane ar fi conținut mai puțin aur, ar fi fost prin urmare mai ușoară, iar relațiunea ar fi fost mai urcată.

Dacă statul ar fi fixat însă, ca dintr'un chilogram aur să se bată 163 piese de câte 20 cor. așa fie-care piesă de aur ar fi avut un conținut mai mare de aur, ar fi fost mai grea și atunci s'ar fi zis că relațiunea este mai redusă.

La fixarea relațiunii nu poate statul să facă vr'un deosebit favor debitorului și nici creditorului, nici interesele sale proprii nu-i permis să ocupe primul loc și cu atât mai puțin acelea ale creditorilor streini. — El este deci dator să îngrijască, încât numai îi este posibil, ca banul cel nou să-și înceapă cercul de activitate tocmai la acel punct, unde și-lă încheiat banul cel demonetizat. Și această dorință n'a fost ușor de satisfăcut. Fixarea relațiunii a fost un lucru ce a produs multă bătaie de cap.

Se poate însă constata cu satisfacțiune, că fixarea relațiunii s'a făcut într'un mod ce corespunde intențiunilor celor mai multe partide din patria noastră.

Constelațiunea, pe vremea când s'a fixat relațiunea, a fost favorabilă, astfel că relațiunea nu s'a îndepărtat prea tare de cursurile de Ți ale rimeselor în aur și corespunde totdeodată cursului mediu de pe un șir de ani:

Dacă luăm de bază cursul de atunci dela 1640 per chilogram, paritățile se vor prezenta astfel:

London in fiorini	120-085 (= 240-16 K)
Paris " " " " " " " " " "	47-615 (= 95-23 ")
Marce germăne in fiorini	58-788 (= 117-576 ")
Napoleond'or " " " " " " " " " "	9-523 (= 19-025 ")
Sovereignd'or " " " " " " " " " "	12-008 (= 24-016 ")

În ziua când s'a sciut relațiunea adecă la 15 Aprilie 1892 steteau cursurile:

London	fl. 118-90
Paris	" 47-25
Marce germăne	" 58-17
Napoleond'or	" 9-44
și Sovereignd'or	" 11-86

Prin urmare cursul devaliselor era mai nefavorabil decât relațiunea fixată în:

London cu 0-99%.
Paris cu 0-78%.
Marce germăne cu 1-06%.
Napoleond'or cu 0-98%.
Sovereignd'or cu 0-97%.

prin urmare cu media de 1%.

După 11 April a început o urcare succesivă a cursurilor de devise și valute, așa că într'o săptămână era paritatea de relațiune aproape egalată cu aceea a cursului de și.

Urcarea cursului de atunci fără îndoială era să se caute în împrejurarea, că înainte de acea domnia părerea generală, că se va decreta o relațiune mai redusă.

Când însă a ajuns la cunoștința publică cifra de monetisare de 1640 și prin urmare și paritatea de relațiune, au fost siliți toți aceia cari se obligaseră de a face plățile la termene mai îndepărtate în valute și devise — să și le procure și încă în grabă cu cursurile mai mici și prin urmare mai favorabile pentru ei ca cumpărători.

Prin cererea mai intensivă s'au urcat cursurile astfel că la 19 Aprilie, adecă la opt zile după publicarea parității de relațiune, notau:

London	119-70
Paris	47-60
Marce germăne	58-62 ¹ / ₂
Napoleond'or	9-50 ¹ / ₂
și Sovereignd'or	11-94

Printr'o simplă divisiune se poate ușor constata, cât a putut perde atunci valuta austriacă în puterea de cumpărare.

În ziua când paritatea relațiunii se putuse fixa (la 11 April) notau:

London 118-90, adecă: 10 £ costau fl. 118-90 v. a.
Paris 47-25, " 100 fr. " " 47-25 " "
Germania 58-17, " 100 Mar. " " 58-17 " "

Prin urmare cursurile corespundătoare celor din streinătate erau:

In London (notația din Viena*)	11-89
" Paris	211-64
" Germania	171-91

*) Londonul notează în banii proprii fixi și în sume variate de devise streine: prin urmare 118-90.

Paris asupra Vienii notează per fl. 100; prin urmare:

X franci	100 fl.
47-25	100 "

X = franci. 211-64

Germania asupra tuturor piețelor:

Viena pentru 100 fl.; prin urmare:

X Marce	100 fl.
58-17	100 "

X = 171-91 Marce

La 19 Aprilie prin urmare cu 8 zile mai în urmă, notau:

London	119-75
Paris	47-60
Germania	58-62 ¹ / ₂

Aceasta corespunde unei cotări în val. austr. În London pentru 1 £ fl. 11-98¹/₂
 " Paris " 100 fl. fr. 210-09
 " Germania " 100 " Marce 170-57

Până când la 11 Aprilie se primea în curs pentru 1 £ 11-89 fl. v. a., se primea la 19 Aprilie 11-98¹/₂; prin urmare pentru aceeași sumă de cumpărare se primea mai mult.

La 11 Aprilie se plătea în Paris pentru fl. v. a. 100 franci 211-64, iar la 19 Aprilie se primea aceeași sumă de fiorini pentru franci 210-09.

Și în fine la 11 Aprilie trebuiau să se plătească Marce 171-90 pentru fl. 100 v. a., iar la 19 Aprilie costa aceeași sumă de fl. numai 170-57 Marce.

Din cele expuse putem deci deduce că valuta austriacă a suferit în streinătate deprecieri de regulă în măsură egală, cu urcarea cursurilor din streinătate în urma valorii inferioare a banilor noi, și aceasta s'ar numi în terminii tehnici, că cursul s'a desvoltat paritetic. Și aceasta s'a întâmplat de regulă la fiecare fluctuațiune pe piața de devise și de valute.

Dacă cursul de devise în streinătate s'ar urca numai cu ceva mai sus, decum s'a redus cursul valutei austriace în streinătate, speculațiunea de bancă îndată se va face stăpâna acestui fapt și prețurile reduse le va urca prin cumpărări; iar acolo unde prețurile erau urcate, sau cu alte cuvinte acolo unde prin vândări se puteau face profituri mai mari, în urma ofertelor mai numeroase, se apasă prețurile și se restabilește paritatea.

Pe atunci se putea ceti prin diare despre „pericolul“ ce ar amenința circulațiunea prin publicarea prea timpurie a relațiunii, adecă înainte de ce s'ar puté face plățile efective în aur, fiindcă prin aceasta cambiile străine ar primi numai impulsul la o tendință de urcare, cea ce ar fi egal cu o depreciare a valutei austriace.

Pe de altă parte însă partidul guvernului susținea că cu toate că prețul cambiilor s'ar schimba prin relațiune, totuși aceasta nu va avé nici un efect asupra sumei ce monarhia are de pretins din streinătate în urma daraverilor sale.

Înainte de ce se sciuse relațiunea, cursurile devaliselor și monetelor streine în urma ofertului mare era în tendința de scădere, cu toate că cererea aurului la noi era mare pentru scopul regulării valutare și astfel se speră că acest factor iarăși se va valida și după trecerea la valuta nouă.

Relațiunea a contribuit la urcarea puterii de cumpărare a aurului, prin ce monarhia va fi scutită de mult temutul eflux de aur.

Nu mai incăpe îndoială, că creditorii ar dori să primească un fiorin cât se poate de greu. Dacă în Germania la 1891 100 fl. erau egali cu 180 Marce (aceasta este egal cu 100 Marce = 55⁵/₉ fl.) și dacă un sudit german și-ar fi procurat pe baza acestui curs d. e. renta de stat austriacă, fixarea relațiunii ar fi fost pentru el o reduțiune a dreptului său de pretenșiune cu circa neto 6%, ce s'ar fi dovedit atât cu ocaziunea eventualei realisări (vândări) a rentei, cât și la încassarea cuponului.

Un cupon de fl. 1000 în rentă per semestru este de 42 fl. bilete sau aceeași sumă în argint.

Prin urmare proprietarul ar fi primit pe timpul când cursul valutei austriace nota 180:

$$\frac{42 \times 180 : 100}{\text{Marce } 75.60} \text{ sau } 42 : 0.55\frac{5}{9}$$

Pe viitor însă va primi în permanență:

$$\frac{42 \times 170}{\text{Marce } 71.40} \text{ sau } 42 : 0.58.8$$

A fost deci prea naturală opozițiunea ce se manifestase în streinătate și cu deosebire în Germania contra acestei relațiuni. Se dicea anume că fixarea relațiunii urcate este o conșcșcare de avere față de creditorii statului, o jertfă de capital în favorul agrarilor. Pe atunci se' accepta ca statul să rescumpere fiorinul cu franci 2.25.

Cumcă creditorii din Germania n'au fost și au avut drept (după calculul lor) să nu fie mulțamiți cu fixarea relațiunii urcate ne vom pute convinge din următoarele cifre.

Pe atunci erau în circulațiune în streinătate mai mult de 2 $\frac{1}{2}$ miliarde valori austro-ungare și diferența între cursurile de Ți la 11 Aprile 1892 era:

$$\begin{array}{l} \text{Napoleond'or } 9.44 \text{ și pari de relațiune } 9.523 \\ \text{sau în Marce } 58.17 \text{ " " " " } 58.788 \end{array}$$

cecece corespundea la o efectivă daună în defavorul streinătății în sumă de 28 $\frac{1}{2}$ milioane fiorini.

Dacă ne vom întreba însă, că de când și cum au ajuns streinii în proprietatea atâtor valori austro-ung., vom afla că cea mai mare parte este plasarea obligurilor noastre, rezultate din daraverile comerciale reciproce și că pe atunci valuta austriacă în Berlin nu nota nici chiar 170 — și în Paris aproape 210.

Streinătatea într'un șir de ani și-a făcut cele mai rentabile plasări în valori austriace.

Pe timpul când în Germania diversele valori produceau o dobândă de 3, 3 $\frac{1}{2}$ maximal 4%, primia proprietarul de valori austriace 5—6%.*)

Avere mobilă și imobilă.

Înainte cu 150 de ani nobilimea proprietară era nu numai classa cea mai influentă în chestiunile politice, ci și cea mai bine situată materialicece.

Manufactura, montanistica și navigațiunea a dat multor burgezi bunăstare, ba chiar și bogăție; dar exemplele astorfel de bogății erau pe timpurile acelea cu mult mai rare decât astăzi.

Cassele, cari ați sunt considerate ca mari puteri financiare, s'au ridicat d'abia în secolul trecut. Moses Mendelssohn s'a născut la 1729, Iohn Baring la 1730 și Anselm Rotschild la 1743 și acestia sunt cei mai vechi dintre întemeietorii dinastiilor noastre financiare. Ei au văduț lumina Țilei, toți trei, ca oameni sêraci și numai nepoții și strănepoții lor au avut parte de averi ereditate. Și cum bogăția de averi mișcătoare era mai rară și în cantitate mai mică, decât bogăția de averi nemișcătoare (proprietate fonciară) conservarea celor dintăiu era și mai anevoioasă.

Cât de greu își puteau afirma poziția capitalurile mobile create, reese foarte evident din excelenta scriere a lui Richard Ehrenberg.

Este fapt că proprietatea fonciară în secolii din urmă nu s'a redus, ci s'a înmulțit. Prin construirea

*) D. e. prețul de procurare al Rentei de 4.2% per Marce 100 à 76 M., prin urmare 100 fl. Rente cu 152 Marce; beneficiu anual 4.2% de fl. 100 adecă fl. 4.20 sau după cursul de 170. — Marce 7.14 circa 5%.

căilor ferate a crescut în măsură considerabilă, nu numai valoarea, ci și veniturile proprietăților fonciare, intru cât produsele s'au adus mai aproape de pietele de consumațiune. Întroducerea plugului cu vapor a dat posibilitatea de a scoate la lumina Țilei sârurile nutritive, cari până acum zăceau ascunse în pământ. Îngrășămintele artificiale oferă agriculturului ocașiunea, de a transforma materii, cari se pot produce cu spese mici, în produse foarte prețioase. Mulțamiță cercețărilor lui Thaer, Schubert, Koppe și Liebig, agricultorul poate folosi în mod mai rațional comorile naturale, ce-i stau la dispozițiune. Este mai presus de ori ce îndoială, că ați fie-care petec de arătură aduce un câștig curat cu mult mai mare decât înainte cu câți-va secolii.

Cu toate acestea este cert, că creșterea averilor imobile nici pe departe nu ține pas cu înmulțirea averilor mobile. Cantitatea averilor mobile existente astăzi în lume o represintă, dacă nu chiar de tot, dar mare parte, hărțiile de valoare cuprinse în buletinele de curs ale diferitelor burse. Este imposibil ca înainte de a se presenta în forma sa actuală, aceasta avere colosală să fi existat în o altă formă invisibilă; ci averea aceasta mai 'nainte n'a existat de loc. Imprumuturile de mai multe miliarde ale diferitelor state au absorbit adeseori excedentele nou create, asigurând capitalistului-producent, ca resplată pentru munca sa, o rentă de stat. Cu ocașiunea iubileului de 100 de ani dela inventarea mașinei de vapor prin Iames Watt, Ernst Engel încercă a calcula, câte miliarde sunt plasate în industriile, cari lucră cu vapori și a dovedit în mod ingenios, că miliardele întrebuintate de industria cu vapori au fost câștigate de aceasta încetul cu încetul și nu le-a primit de-a gata. Iar procesul acesta va continua, cum se vede, și în viitor. Avera mobilă se va înmulți continuu, cam în progresiune geometrică, pe când averea imobilă, va creșce în măsură mai modestă, în cazul cel mai favorabil în progresiune aritmetică. Acesta este adeveratul motiv de luptă între averea mobilă și cea imobilă. Aceia dintre anteluptătorii intereselor agrare, cari nu se mulțănesc numai cu frase, ci pătrund mai adênc în natura lucrului, au recunoscut-o aceasta de mult. Ei argumentează cam astfel: „Este adeverat că moșile noastre ne aduc un venit curat mai mare decât mai 'nainte, dar ce ne ajută aceasta? Poziția noastră dominantă de mai de mult este sgduită. În trecut noi am fost cei mai avuți, acum ne au întrecut în direcțiunea aceasta alții? Situațiunea noastră relativă a devenit mai rea și prin comparațiune cu situațiunea altora își măsură omul fericirea și nefericirea. Cerem o organizațiune în care să fim iarăși noi cei mai bogați și cei mai cu vază. Înmulțirea continuă a averii naționale a provocat o înmulțire a trebuințelor și o scumpire a relațiunilor de traiu. Cu veniturile noastre stabile (neschimbate) sau numai puțin ameliorate noi nu mai suntem în stare a satisface trebuințele costisitoare, cari pentru proprietarii averilor mobile au devenit usuale, iar noi avem și credem a fi îndreptățiți a avê aceleași pretensiuni“.

Spre a pute mulțami aceste pretensiuni există numai două căi. Sau se încarcă, cei ce posed averi mobile și trag venituri după acestea, cu o dare însemnată, care apoi se distribuie între proprietarii de moșii lipsiți, în formă de donațiuni, cum s'a și făcut aceasta prin introducerea premiilor asupra spirtului și zaharului, care însă nu a fost deajuns; sau că se pun pedeci în calea înmulțirii averilor mobile — cu considerare că averile imobile nu se pot înmulți

în aceeași măsură. Cu paralisarea unor noue ramuri industriale, cum este fabricarea sacharinului, margarinei etc. s'a făcut în direcțiunea aceasta un mic, dar insuficient început. Mai mult efect ar avea, când industriei i s'ar tăia căile de exportatiune, căci lipsindu-i exportul, venitele ei încă încetează. Dacă nu se vor mai încheia convențiuni comerciale, industria va ajunge prea ușor în o astfel de situațiune, încât nici cei mai aprigi anteluptători ai agrarismului nu vor avea motiv de a o invidia.

Inmulțirea progresivă a capitalului mobil se poate împedea numai, dacă va înceta ori ce activitate culturală. Și acum se naște întrebarea, dacă există oameni, cari în urma originii lor ar avea dreptul de a pretinde să fie economicese favorizați, față de aceia, cari și-au făurit înșiși fericirea și dacă este de lipsă a sista întreaga dezvoltare culturală fiind-că clasa amintită nu este în stare a ține pas cu progresul altora.

Corespondența comercială.

Cele mai multe transacțiuni comerciale se prezintă atât în comerțul propriu dis, cât și în afacerile de bancă etc., în forma corespondenței, prin care de cele mai multe ori se rezolvă chiar și contracte de mare importanță.

Ideile din tema unei corespondențe comerciale trebuiesc îmbrăcate într'o formă, care pretinde în grad mare un *stil lămurit* și un fel de eleganță, care nu trebuie să lipsească din tonul omului cult și de demnitate. Inșă deoarece comunicările din corespondența comercială se adresează pur numai rațiunii, în aceea nu are loc nici o afecțiune sentimentală. Expresiunile lingvistice deci trebuie să se distingă:

1. Prin curățenia și corectitatea terminilor;
2. prin precisiune și claritate;
3. prin scurțime și promptitudine;
4. prin simplitate și naturalitate;
5. prin demnitate;
6. prin sunet armonic;
7. prin conformitate cu usanțele.

1. Curățenia și corectitatea limbii.

Curățenia limbii consistă în evitarea tuturor terminilor, formelor și figurilor, cari nu corespund spiritului limbii. Peste prejudeciul care exista până mai de curând, că o corespondență comercială ar trebui compusă în o formă, care necesarmente trebuie să difere de modul de expunere al limbii obicinuite, s'a trecut acum la ordinea zilei.

Se vor evita barbarismele, adecă expresiile, care fără nici o trebuință se împrumută din limbi străine. Natural, că termini tehnici nu se pot evita, dar unde numai se poate vom folosi terminii limbii în care se corespundează, dacă prin acestia nu se alterează înțelesul corespondenței.

De asemenea contribuie la purificarea lingvistică și evitarea de provincialisme, adecă de expresii cari se folosesc numai în unele părți.

Archaismele încă nu au loc în o corespondență comercială. Tot astfel și neologismele.

Deși fiecare limbă progresând câștigă noi termini, vom căuta a ne acomoda spiritului timpului, folosind însă dintre neologisme numai pe cele mai încetățenite și mai mult usitate.

Corectitatea constă în observarea cu îngrijire a *particularităților* limbii. Acestea se pot referi atât la formațiunea cuvintelor, la construcția lor în propoziții,

cât și la ortografia recunoscută de cea mai corectă. Ignoranță, neatențiune și tendința de a se exprima mai bine și mai înfrumșet decât suntem obicinuiți a gândi, sunt poate de regulă isvoarele erorilor cari se comit contra corectității limbii.

Prin studierea de bune gramatici, folosirea de dicționare precum și prin cetitul cu îngrijire a scriitorilor celor mai buni se va putea ajunge la o corectitate în expunere.

2. Precisiune și claritate.

Precisă este expresiunea, dacă ea corăspunde exact noțiunii pe care o substitue, adecă dacă nu conține nici mai mult nici mai puțin, decât noțiunea însăși, astfel că primitorul corespondenței să capete *icoana* aceleiași noțiuni, căreia scriitorul corespondenței i-a dat expresiune în corespondența sa.

Din această cauză va trebui să se chibzuiască, ce sens poate să aibă una și aceeași expresie în diferite direcții și să se aibă în vedere finele deosebiri la expresiuni sinonime.

Clar va fi stilul, dacă nu numai se poate ușor înțelege în părțile lui singuraticice ci și în mersul întreg al ideilor. Adecă, dacă din cele expuse în corespondență se poate deduce clar și fără șovăire întregul scop al scriitorului.

Contra precisiunii și a clarității se păcătuiesc adeseori în diferite forme, și anume prin gândire neexactă, necorectă, și prin erori contra corectității limbii și contra interpunctiunii și a ortografiei.

3. Stilul să fie scurt și nimerit.

A fi scurt și nimerit în stil înseamnă a evita tot ce este superflu, adecă tot ce nu contribuie la claritatea și nici la frumșeta expresiei. Scurțimea este un mijloc potrivit pentru oamenii de afaceri, căci le cruță timpul atât de scump. Eroarea cea mai mare este circumscrierea și extinderea expresiilor, sau îngrămădirea cuvintelor și a ideilor de prisos sau a observărilor, cari nu se țin la obiect. Pe când cugețătorul caută scurțimea, capetele seci nu știu cum să se pronunțe mai pe de departe. Și aceasta din cauză, că sau nu au înțeles deplin obiectul sau că simt, că nu au nimerit expresia potrivită și vor să se salveze prin fel de fel de întortochieri.

Un stil prea minuțios și îngrămădit cu propoziții explicative va trebui mai ales să se evite când se corespundează cu persoane, dela cari trebuie să presupunem că cunosc materia în care li se scrie.

Natural că va trebui să ne ferim foarte mult și de un stil exagerat de scurt. Stilul comercial adăvărat că posedă o mulțime de expresii eliptice, contra cărora nu se poate obiecționa nimic, dacă peste tot sunt înțelese, ca d. e. valuta primită, acceptat, franco; pentru mine domnului (la indosamente) etc.

4. Stil simplu și natural.

Naturală este o expresiune, dacă corăspunde ideii alese și aceasta este în consonanță cu toate împrejurările. Când idee și expresie sunt înțelese ca de sine și nu este în ele nimic forțat, afectat, îngreunat, fără ca corespondența să se rătăcească în erorile unei totale nepăsări sau ale unui stil sec, molatec sau mort, stilul va fi natural.

În consecință stilul natural este și simplu, deoarece simplitatea expresiei constă tocmai în evitarea tuturor mijloacelor artificiale superflue la aranjarea ideilor. Chiar și oareși-care vioiciune a expresiei stă în imediată legătură cu naturalitatea aceleia. Numai cât nu este permis ca aceea să se manifesteze în

figuri fără scop și în termeni spicuiți, ci în aceea forță a expresiei, care rezultă din scurtîme și precisiune, și în aceea variațiune a expunerii, care caracterizează stilul omului cult peste tot.

Mici schimbări de variație în expresiunea ideilor, dau acestora de multe ori mai multă viață, fără ca stilul să-și piardă simplitatea și naturalitatea.

Stilul perde din natural, când lăsăm să cadă tonul, adevă, când amestecăm ce e nobil cu ce este comun sau lucruri serioase cu hazlii etc.

5. Demnitatea în stil.

Demnitatea în sens propriu există în recunoașterea valorii inerente atât a persoanei proprii cât și la alte persoane străine. Cine își simte demnitatea va evita totul, ce ar pute violă sentimentul moral. Acela va arăta sens pentru religie, onoare și pentru buna reputație.

Când însă vorbim de demnitatea expresiunii ideilor, înțelegem nu numai observarea legilor morale, ci totodată respectarea strictă a tot ce prescrie buna cuviință și bunele moravuri.

De demnitatea expresiunii se ține și o anumită delicateț și fineț în expunerea diferitelor noțiuni cât și a totalității ideilor.

Cu demnitatea stă în strinsă legătură și modestia. Modestia este moderațiunea în aprețierea proprie și recunoașterea prestațiunilor persoanelor străine.

6. Sunetul armonic.

Sunetul armonic se nasce când singuraticile părți din o expunere urmează după olaltă într'un astfel de mod, încât cetite tare se ascultă cu oare care plăcere. Deși această recerință este o rară particularitate a corespondenței comerciale un stilist abil totuși va evita tot ce sună rău, aspru, greoiu etc.

7. Usanțele.

Usanța sau obicinuitul (convenționalul) în expresiuni constă în a observa ceea ce se recere după obiceiul de până aci ce s'a practicat și după tocmelile făcute.

Usanțele pot fi determinate numai de particularitățile locale, cari nu se pot incungiura.

(După prof. Dr. K. Langner de B.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 3 Octobree 1901.

⊙ In anii trecuți Reichsbank-ul german a fost silit să urce scomul din cauza cererilor mari de bani, așa că la Decembre 1899 își ajunsese culmea de 7%. Acuma încă a fost nevoit institutul central să-și urce scomul la 4% din cauza cererilor mari de credit. Causese stării încordate sunt însă de altă natură. Atunci se făcea exces cu cererea și acordarea de credit, iar acuma în urma afacerilor reduse lipsesce creditul și astfel toți sunt avertați la isvorul central de credit. Urcarea scomului de acuma însă nu se atribue atât de mult lipsei de disponibilități, cu toate că cu finea lui Septembrie sunt de regulă cererile mai mari, — ci s'a urcat mai vîrtos cu intențiunea, ca prin o astfel de politică de discount, să se întărească sau cel puțin să se mențină stock-ul metalic prin influințarea cursului de devise, fiind temerea că în scurt timp se vor face exporturi mai mari de aur spre America, de cari Germania încă nu va fi scutită.

Emisiunea priorităților de cale ferată rusească încă formează un punct de care Banca Germană trebuie să țină cont. Discountul privat în Berlin se urcase în săptămîna trecută până la 3½ procente, după scirile de astăzi însă a ajuns iarăși la 3%. Celălalte piețe europene se află într'o situațiune financiară mai favorabilă.

În London conform buletinului din 27 Septembrie rezerva se cifrează la 28,011 milioane punți șterling și astfel sunt exchise temerile ce s'ar pute nasce din cauza exportului de aur spre America. Cu totul altfel este situațiunea Băncii Franceze încât privește stockul de aur, care iar a suferit reducere și nu este exclusă posibilitatea urcării scontului, dacă prin politica de premii nu se va pute pune stavilă efluxului de aur. Atât importul de cereale din America cât și dezvoltarea desavantagioasă a cursului de devise parisiene (care ese mai mult la iveală în rimelele asupra London și Viena) s'ar reduce rezervele cele puternice de aur din anul trecut ale Băncii franceze.

Urcarea scontului din Germania, n'a avut nici un efect asupra pietelor noastre monetare, ci din contră devisele, în urma cumpărărilor de arbitragiu berlineze, au rămas la nivelul redus.

În Viena se scotează cambii din partea particularilor cu 3⅞ procente, prin urmare cu ⅓ procente sub scomul oficial al Băncii Austro-Ungare.

Situațiunea tirgului de valori a rămas neschimbată.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. Din raportul definitiv al ministrului de agricultură asupra recoltelor din anul acesta reese că producțiunea este inferioară celei din an. tr., atât în privința calității cât și a cantității.

În *România*. Producțiunea agricolă în anul acesta este satisfăcătoare în ce privește cantitățile obținute; calitatea grăului însă este puțin atinsă de ploile din Iulie. Totuși se găsesc stockuri însemnate de grâu de calitate foarte bună. Prețurile grăului sunt scădute de tot și nu închee transacțiuni decât cei siliți de împrejurări. Speranțele în ridicarea prețurilor au fost zădarnice mai cu samă din cauza lipsei de organizare a comerțului de grâne.

Timpul a fost frumos aproape pretutindenea. Semănăturile de rapiță și grâu s'au făcut în cea mai mare parte. Cucuruzele au fost bune. Pășune pentru vite este din destul. Viile în mare parte sunt atăcate de mană și peronosporă. Se continuă cu treeratul cerealelor.

Situațiunea generală agricolă în *Europa* nu a suferit nici o schimbare simțitoare în timpul din urmă. Afacerile de grâu sunt calme în tirgurile străine și cursurile sunt mai mult în scădere.

În *Republica Argentina* perspectivele recoltei sunt favorabile.

DIN REUNIUNI.

Mașină de semănat spre folosință în mod gratuit. „Reuniunea română de agricultură din cottul Sibiu” va da gratuit și în decursul semănatului din această toamnă mașina sa de semănat. Cei interesați să se adreseze numitului comitet. De dorit ar fi să se facă încercare cu această mașină în toate comu-

nele din comitat, fiind ea foarte avantajoasă din toate punctele de vedere. Pentru mai mare înlesnire fruntașii din o comună ar trebui să facă încercarea deodată pentru toți locuitorii cari au de gând să încerce, indicând timpul de când și până când voesc să o întrebuintze. In cas de lipsă comitetul va angaja de aici — pe cheltuiala celor ce o cer — un om priceput, care să manipuleze cu mașina.

Concurs pentru scrierea unei disertațiuni despre administrația practică. În adunarea generală ordinară, ce Reuniunea notarilor cercuali și comunali din cottul Caraș-Severin a ținut în Orșova la 21 Sept. a. c., între altele s'a adus și concludul de a se excrie concurs pentru o disertațiune despre: „administrația practică“. Lucrarea cea mai de valoare va fi premiată cu K 100.—. Pot concura numai membri Reuniunii notarilor din vorbă.

Agendele notarilor cercuali și comunali sunt așa de multe și grele, încât în adevăr este indispensabilă o scriere, care să indice în liniaminte generale căile cele mai practice și mai ușor ducătoare la scop in chestia unei administrații a avea bune și cât mai lesnioase a comunelor noastre.

Dela comunitatea de avere din Caransebeș. Adunarea generală a acestei comunități s'a ținut în Caransebeș la 25 Sept. n. a. c. sub presiul D. președinte Ilie Curescu, căruia în raportul comitetului administrativ i s'au făcut binemeritate elogii pentru activitatea sa mănoasă în decurs de 25 de ani pentru comunitatea de avere și pentru interesele grănițierilor.

Dintre lucrările mai însemnate despre cari s'a raportat adunării generale relevăm importanta chestiune a *administrării independente* a comunității, care în sensul art. de lege XIX din 1898 ar fi trebuit să treacă în administrația statului. Conducătorii comunității — după sfortări multe și mari — au isbutit însă să obțină dela guvern concesiunea ca comunitatea să se administreze și pe mai departe independent prin organele sale silvanale. Spre acest sfârșit însă trebuie să satisfacă întru toate legii silvanale, etc., întocmindu-și un regulament propriu și punându-l în aplicare cu începutul a. 1902.

Școala de lemnărit a comunității a fost adaptată cu o sală nouă, s'a decis ca cursul învățământului la această școală să fie de 5 luni, și s'au luat măsurile de lipsă, ca la 16 elevi să li se dea ajutoare.

Trei absolvenți de silvicultură au fost numiți practicanți, anume dd. Petru Liuba, Ioan Moldovan și Ioan Piso.

Preliminarul comunității de avere cu K 338,447 venite și K 234,555 spese a fost aprobat.

S'au iertat pagube silvanale în suma de K 6045.82.

Mai departe s'au aprobat planurile despre exploatarea pădurilor pro 1902 și celelalte propuneri ale comitetului.

CRONICĂ.

Cât alcool se consumă în România? Conform unui studiu al D. Dr. Possa (Iași) Românul bea, aproximativ, 10 litri alcool pe an. Cu chipul acesta el figurează printre națiunile cele mai atinse de alcoolism. Intreagă populațiunea României cheltuesce pe beuturi alcoolice cel puțin 740 milioane de lei pe an sau 125 lei de cap, adică de trei-ori mai mult

decât budgetul anual al statului. Cu această sumă statul ar putea să acopere aproape jumătate din datoria publică. Consecințele acestei mari consumațiuni sunt: scăderea populațiunii dela orașe și creșterea neînsemnată a celei dela sate, respândirea boalelor creditare și constituționale, creșterea numărului alie-nașilor, degenerarea urmașilor, etc.

ÎNVEȚĂMÎNT.

Inscrierile pe semestrul I al an. școlar 1901—1902 la școala economică din Cluj-Mănăstur (Kolozsmonostor) se inchee la 8 Octobree st. n. a. c. *Condițiunile de primire sunt:* etate de 16 ani impliniți, absolvarea a VI clase gimnasiale, reale sau civile (clasificațiunea generală a studenților din școalele civile trebuie să fie „bună“). Cei cu testimoniu de maturitate și având cel puțin un an de praxă la vre-o economie, cu concesiune ministerială se pot primi în curs. II. Bărbații maioreni, sau ascultătorii de universitate se pot primi ca ospitanți și li se va elibera diplomă conform condițiunilor prescise. La înscriere elevii trebuie să se prezente în persoană; cei impedecați trebuie să petiționeze în scris la direcțiune. Afară de testimoniu trebuie să mai prezente atestatul de botez și despre revaccinare. Dela 8—20 Octobree primirea se poate cere prin petițiune adresată direcțiunii, iar dela 20—31 Oct. prin petițiune adresată ministrului de agricultură. Taxele ce trebuie plătite la înscriere fac în total K 59.90. In această sumă sunt computate și cărțile și recuisitele de grădină. Cei-ce intră în curs. I vor mai plăti deosebit K 16 pentru blusa de pompier. Ospitanții plătesc taxa prescisa pentru frecuentare (de fiecare obiect de învățământ câte K 8.—). Direcțiunea institutului dă deslușiri la ori-ce întrebări.

Calendarul săptămânei.

(6—12 Octobree st. nou).

Țiie	Cal. Greg.	Cal. Iulian
Dum.	6 Bruno	23 † Zăm. S. Ioan Bot.
Luni	7 Iustina	24 Mța. Tecla
Martți	8 Brigita	25 Cuv. Eufrosina
Merc.	9 Dionisiu	26 † Ad. S. Ioan Ev.
Joi	10 Franc. Bor.	27 Muc. Calistrat
Vineri	11 Emilian	28 Cuv. Hariton
Sâmb.	12 Macsimilian	29 Cuv. Chiriac

Terminele ultime pentru admin. dărilor și competențelor erariale.

Octobree 14: Competințele de timbru pe *Septembrie 1901 dela Împrumuturile pe efecte (Lombard)* și pe *mărfuri*, fie acelea împrumuturi noue ori prolongiri, și anume: dela împrumuturi pe cel mult 4 luni după scala I, iar preste 6 luni după scala II (art. de lege XVI din 1869 § 10).

Competințele de timbru după scala II dela *anuitățile împrumuturilor hipotecare plătite în Septembrie 1901*.

Competințele de timbru dela acțiunile transcise în luna *Septembrie 1901*, și anume la acțiunile nominative după scala II, la acțiunile la purtător după scala III. (Art. de lege XVI din 1869 § 7).

Trageri la sorți.

Octobree 14: Losuri sârbesci 2%.

Scadența cupoanelor.

Octobree 13: Rentă română am. 1881—1888 de 5%. Rentă rom. am. 1894 de 5%.

